

როგორ აღვზარდოთ ბავშვი ინკლუზიური ღირებულებებით

ავტორი: მეგი კავთუაშვილი

როგორი ადამიანი იქნება ჩვენი შვილი, როცა გაიზრდება? – ეს კითხვა ყველა მშობელს გვაწუხებს, პასუხად კი მრავალი ჩვენგანი ამბობს: „მთავარია, ბედნიერი იყოს!“

ბედნიერებას ზოგისთვის მატერიალური სახე აქვს, ზოგი ადამიანურ ურთიერთობებს უფრო დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს. განსხვავებულობის მიუხედავად, თითოეულ ჩვენგანს სურს, საზოგადოების სრულფასოვანი, დაფასებული წევრი იყოს. ჩვენი შვილების ბედნიერებაც მომავალში ასე წარმოგვიდგენია.

თუნდაც ამიტომ უნდა იწყებოდეს ინკლუზიაზე საუბარი ადრეული ბავშვობიდან, ხოლო მშობლებსა და მასწავლებლებს უნდა გვახსოვდეს, რომ ამ ტიპის გარემო, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებთან ერთად, ჩვენ, ყველას გვჭირდება – იმისთვის, რომ **ჩვენი განსხვავებული სურვილების, შეხედულებების, შესაძლებლობების მიუხედავად, ერთმანეთისთვის უცხონი არ აღმოვჩნდეთ და თანასწორ გარემოში მშვიდობიანი თანაცხოვრება შევძლოთ.**

ამ სტატიაში რამდენიმე მეთოდი განვიხილოთ, რომლებიც დაგვეხმარება, შვილები და მოსწავლეები ინკლუზიური ღირებულებებით აღვზარდოთ.

1. ვაჩვენოთ ბავშვებს ინკლუზიურობის მაგალითი

ბავშვები ყველაზე მეტს მათთვის მისაბადი ადამიანებისგან სწავლობენ. უმეტესად ისინი ჩვენ, ზრდასრულებს, მშობლებსა და მასწავლებლებს გვიყურებენ, გვისმენენ და სწავლობენ ჩვენი ქცევისა და დამოკიდებულებების გავლენით. ადვილი არ არის, მაგრამ მნიშვნელოვანია, თავად ვიყოთ ისეთი ადამიანები, როგორიც გვინდა გამოვიდეს ჩვენი შვილი თუ მოსწავლე.

დავაკვირდეთ ჩვენს მოსაზრებებსა და ქცევებს; დავრწმუნდეთ, რომ იმავე ღირებულებებს ვუჭერთ მხარს, რომლებიც გვინდა ჰქონდეთ ჩვენს ბავშვებს. ღიად მივესალმოთ განსხვავებულობას, გამოვიყენოთ პატივსაცემი ტერმინები, როცა ამა თუ იმ წარმომავლობისა თუ შესაძლებლობის ადამიანზე ვსაუბრობთ და თავი ავარიდოთ სტერეოტიპების განმტკიცებას. თუ ყველა ადამიანს პატივისცემით მოვეპყრობით, დიდი შანსია, ჩვენი პატარაც ასე მოიქცეს.

2. დავხმაროთ ბავშვს, გახდეს თავდაჯერებული და ემპათიური

იმისთვის, რომ ჩვენი შვილი/მოსწავლე ღია იყოს მრავალფეროვნებისა და განსხვავებულობისადმი, მას თავდაჯერება და ემპათიის უნარი სჭირდება. ბავშვები, რომლებსაც საკუთარ თავზე ადეკვატური წარმოდგენა აქვთ, როგორც წესი, სხვებისადმი დადებითი დამოკიდებულებით გამოირჩევიან, ამასთან, ხალხის აზრს არ მიჰყვებიან და მტკიცედ დგანან საკუთარი ღირებულებების სადარაჯოზე. მივცეთ ბავშვს შესაძლებლობა, თავი ქმედობუნარიანად იგრძნოს; საქციელით და სიტყვით ვაჩვენოთ, რომ ის გვიყვარს და მას ვაფასებთ.

ემპათია კი უნარია, შეამჩნიო სხვების გრძნობები და წარმოიდგინო, რას შეიძლება გრძნობდეს სხვის ადგილას. ეს უნარი ინკლუზიური ღირებულებების ჩამოყალიბებაში გვეხმარება და მისი განვითარება ბავშვობიდანაა შესაძლებელი. ვესაუბროთ ზღაპრის გმირებისა თუ ლიტერატურული პერსონაჟების განცდებზე, გრძნობებზე, მოტივაციაზე, ქცევაზე. მათი თვალთშეწვდომით სამყაროს და ბავშვებსაც ვასწავლოთ, რომ შეიძლება, ერთი ქმედებების გვერდით ბევრი სხვა სიმართლეც არსებობდეს.

3. მზად ვიყოთ კითხვებისთვის

ბავშვები ცნობისმოყვარეები არიან და სამყაროს შესახებ ყველაფერი აინტერესებთ. ისინი ხშირად მაშინ სვამენ კითხვას, როცა რაღაც უცხოა გადააწყდებიან. განსხვავებულობაზე საუბარისას ეს ხერხები ვცადოთ:

- ვისაუბროთ ღიად. შეკითხვებს თავი არ ავარიდოთ.
- ვკითხოთ, რისი გაგება უნდა ან რატომ გაუჩნდა ეს შეკითხვა.
- გავცეთ გულწრფელი პასუხი მისი ასაკის გათვალისწინებით.
- თუ პასუხი არ ვიცით, ამის აღიარების არ შეგვეშინდეს. ვუთხრათ, რომ ამაზე დასაფიქრებლად დრო გჭირდება და მოგვიანებით ვუპასუხებთ.

4. მოვემზადოთ განსხვავებული სცენარებისთვის

ა) თუ ჩვენი შვილი/მოსწავლე განსხვავებულობას „უცნაურს“ უწოდებს

ზოგჯერ ბავშვების შეკითხვები მათთვის „უცნაურ“ რაღაცებს ეხება. მაგალითად, შესაძლოა, შვილმა მეტყველების სირთულეების მქონე ადამიანზე გვკითხო, რატომ ლაპარაკობს ეს ადამიანი უცნაურად. ასეთ დროს კითხვის დასმა კი არ უნდა ავუკრძალოთ, არამედ ავუხსნათ, რომ ის განსხვავებულია და ხაზი გავუსვათ იმას, რომ „ნორმალური“ და „უცნაური“, „ჩვენ“ და „ისინი“ – არ არსებობს.

ბ) თუ ჩვენი შვილი/მოსწავლე განსხვავებულობაზე საუბრისას შეუფერებელ ტერმინებს იყენებს

თუ ბავშვი შეუფერებელ ტერმინებს იყენებს, ფრთხილად შევუსწოროთ და უკეთესი ალტერნატივა შევთავაზოთ. ვცადოთ, არ გავკიცხოთ. ავუხსნათ, რატომ არის მის მიერ გამოყენებული ტერმინი შეუფერებელი და რატომ იქნებოდა უკეთესი, გამოეყენებინა ადეკვატური ფრაზები.

გ) თუ ჩვენი შვილი/მოსწავლე საჯაროდ ლაპარაკობს განსხვავებულობაზე

ბავშვებმა უხერხული კითხვები საჯარო საუბრის დროსაც შეიძლება დასვან. საჭიროების შემთხვევაში ბოდიშის მოხდა კარგი გამოსავალია, ხოლო ბავშვის კითხვას შეიძლება ვუპასუხოთ, მაგალითად, ასე: „სამყარო ღიძია. ჩვენ, ყველანი სხვადასხვანაირები ვართ. სწორედ ეს ხდის ჩვენს ცხოვრებას საინტერესოს“. დანარჩენი ინფორმაცია კი მოგვიანებით მივაწოდოთ.

5. ხაზი გავუსვათ მსგავსებებს

განსხვავებულობაზე საუბრისას არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ყურადღება მივაქციოთ მსგავსებებს. არ აქვს მნიშვნელობა, როგორი შესაძლებლობების ან წარმომავლობის ადამიანებზე ვსაუბრობთ. ნებისმიერ შემთხვევაში, ბავშვს უნდა ავუხსნათ, რომ ყველა ადამიანი სხვადასხვანაირია, თუმცა, ყველა ვოცნებობთ, ვიმედოვნებთ, ვუშვებთ შეცდომებს, ვიმარჯვებთ, გვაქვს ემოციები და სხვა. საბოლოო ჯამში კი აუცილებლად მივიღებთ მეტად მიმღებ, ღია, ემპათიურ პიროვნებას, რომლისთვისაც მნიშვნელოვანი იქნება სხვების პატივისცემა და თანადგომა.

ამ წერილის დაწერა ბოლო თვეებში ქვეყნის 20 სკოლაში ვიზიტის შემდეგ გადაწყვიტე. მასწავლებლებს, მშობლებსა და მოსწავლეებს გაეროს ბავშვთა ფონდის საკომუნიკაციო კამპანიის „დაინახე ყველა ფერი“ ფარგლებში შევხვდი. სკოლებში მუშაობისას დავრწმუნდი, რომ სასკოლო საზოგადოებისთვის სიტყვა „ინკლუზია“ მხოლოდ შეზღუდული შესაძლებლობების და სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებთან ასოცირდება. ადამიანებმა უბრალოდ არ იციან, რომ **ინკლუზია სინამდვილეში თანასწორ ჩართულობას ნიშნავს, ყველას თანაბრად გვხვება და ინკლუზიური ღირებულებები აღზრდის პროცესში თითოეული მშობლისა და მასწავლებლის დასახელება.**

პ.ს. საკომუნიკაციო კამპანია „დაინახე ყველა ფერი“ UNICEF-ის მიერ, ნორვეგიის მთავრობის ფინანსური ხელშეწყობით და განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან თანამშრომლობით, სამწლიანი პროექტის „არც ერთი ბავშვი განათლების გარეშე“ ფარგლებში ხორციელდება. მისი მიზანი ინკლუზიური განათლების მნიშვნელობის შესახებ ცნობიერების ამაღლება და სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე ბავშვები ს მიმართ სტიგმის შემცირებაა.